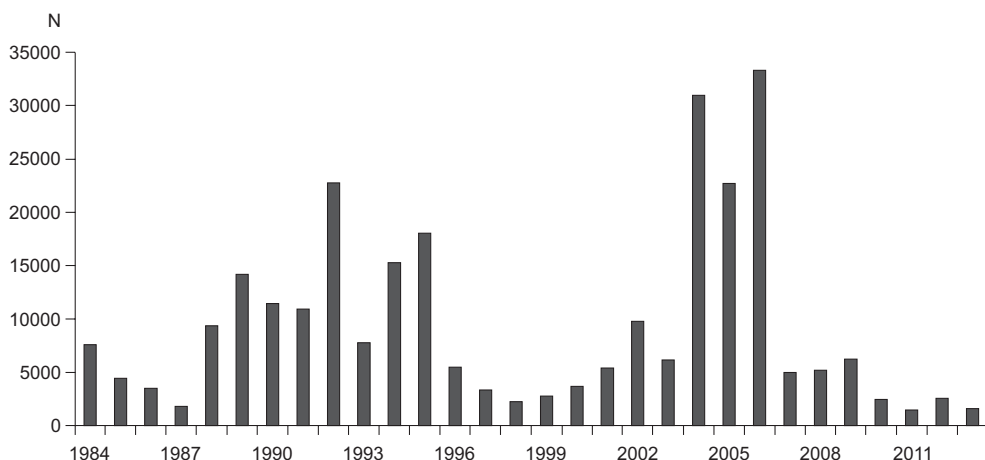

Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie wrzesień 2013 – kwiecień 2014

Jesienią 2013 roku rozpoczęto trzydziesty sezon liczeń ptaków wodnych wzdłuż brzegów zachodniej części Zatoki Gdańskiej. Podobnie jak w ostatnich latach teren objęty badaniami oraz metodyka pozostały bez zmian (Meissner et al. 2000). Ptaki liczone raz w miesiącu. Podczas kontroli styczniowej policzono mewy i bieliki *Haliaeetus albicilla* przebywające na wybrzeżu Zatoki Gdańskiej i dodatkowo mewy na dużych, komunalnych składowiskach śmieci w Gdańsku-Szadółkach, w Łężycach koło Gdyni i w Swarzewie koło Władysławowa.

W omawianym sezonie wyraźne ochłodzenie z temperaturami dochodzącymi do -9°C pojawiło się dopiero w drugiej połowie stycznia, po wykonaniu liczenia ptaków. Od początku lutego nastąpiło ocieplenie i średnia temperatura dla tego miesiąca wyniosła już $2,6^{\circ}\text{C}$ (www.tutiuemno.net dla stacji pomiarowej Hel). Zlodzenie pojawiło się podczas kontroli w styczniu i objęło swoim zasięgiem jez. Ptasi Raj i najpłytszą, północno-zachodnią część Zatoki Puckiej. Wisłą płynęła gęsta kora, a wszystkie łąki nadmorskie były pokryte śniegiem i lodem. W lutym lód utrzymywał się jeszcze wzdłuż zachodnich wybrzeży Zatoki Puckiej tworząc wąski pas o maksymalnej szerokości około 500 m.

Podobnie jak w poprzednim roku (Meissner et al. 2014), we wrześniu zaobserwowano dużą koncentrację świstunów *Anas penelope* w ujściu rzeki Redy, gdzie 21.09.2013 przebywało 1160 os., a wraz z nimi 510 cyraneczek *A. crecca* (obs. A. Kośmicki). W październiku zanotowano obecność 26 czapli białych *Ardea alba*. Gatunek ten wciąż rzadko jest obserwowany nad Zatoką Gdańską, a stado 13 os. przelatujących 12.10.2013 wzdłuż Płw. Helskiego koło Chałup (obs. A. Kośmicki) jest jednym z największych stwierdzonych dotychczas na tym terenie. Omawiany sezon był czwartym z kolei o bardzo

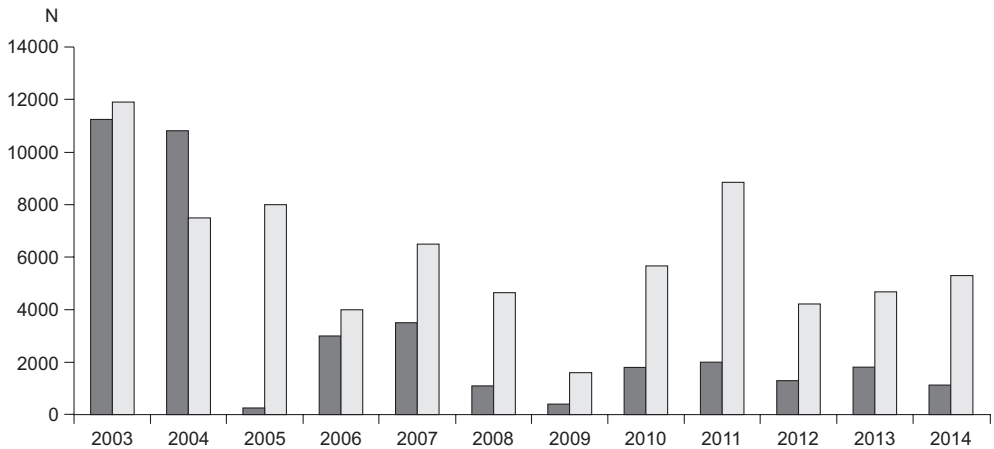

Rys. 1. Maksymalne jesienne liczebności tyski *Fulica atra* w kolejnych latach w zachodniej części Zatoki Gdańskiej

Fig. 1. Maximum autumn numbers of the Coot in consecutive years in western part of Bay of Gdańsk

Tabela 1. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od września 2013 do kwietnia 2014
Table 1. Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between September 2013 and April 2014.
(1) – species, (2) – total

Gatunek (1)	20.–22. 09.13	12.–13. 10.13	16.–17. 11.13	14.–15. 12.13	18.–19. 01.14	21.–23. 02.14	22.–23. 03.14	11.–13. 04.14
<i>Cygnus olor</i>	324	950	1441	2912	3295	8734	1629	1267
<i>Cygnus columbianus</i>		10		4		3		
<i>Cygnus cygnus</i>	1	32	123	183	201	553	2	1
<i>Anser fabalis</i>		14	7					
<i>Anser albifrons</i>		47	8	100			18	5
<i>Anser anser</i>	142	295	222	649	11	28	8	4
<i>Branta canadensis</i>						29		2
<i>Branta leucopsis</i>			1		46	107	65	
<i>Branta bernicla</i>		3						
<i>Tadorna tadorna</i>	2	2					49	80
<i>Anas penelope</i>	1713	982	226	62	20	640	331	181
<i>Anas strepera</i>	48	46	13		1		5	58
<i>Anas crecca</i>	896	93	11		8	16	2	125
<i>Anas platyrhynchos</i>	849	2758	2048	3450	2540	2873	383	332
<i>Anas acuta</i>	33	61				1	18	25
<i>Anas querquedula</i>	5							6
<i>Anas clypeata</i>	90	56	1				11	90
<i>Aythya ferina</i>	25	6	2	8	5	111	4	
<i>Aythya fuligula</i>	860	4335	4071	16683	10957	19923	2936	2051
<i>Aythya marila</i>	31	314	2565	2408	1578	289	2275	75
<i>Somateria mollissima</i>	5	48	9	37	166	313	270	9
<i>Clangula hyemalis</i>		347	2026	5643	6482	15467	6216	5298
<i>Melanitta nigra</i>	14	194	83	1582	82	292	1314	205
<i>Melanitta fusca</i>		133	193	1249	1456	4469	4854	243
<i>Bucephala clangula</i>	174	898	3416	8568	12314	14105	1168	274
<i>Mergus albellus</i>		7	4	86	214	94	22	10
<i>Mergus serrator</i>		56	70	247	239	174	483	67
<i>Mergus merganser</i>	400	190	349	3483	4619	1735	143	113
<i>Gavia stellata</i>			7	3		1	2	1
<i>Gavia arctica</i>		1	52	4	2			2
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	28	33		1	2		1	
<i>Podiceps cristatus</i>	790	1135	738	660	630	276	222	26
<i>Podiceps grisegena</i>		2		1			5	2
<i>Podiceps nigricollis</i>	1							
<i>Podiceps auritus</i>	4	47	41	42	6		23	5
<i>Phalacrocorax carbo</i>	8717	9441	971	4128	6553	1343	1342	3363
<i>Ardea cinerea</i>	62	76	72	75	25	74	40	60
<i>Ardea alba</i>		26						
<i>Fulica atra</i>	1592	1115	967	1959	1225	302	314	24
<i>Alca torda</i>				1				
Razem (2)	16805	23753	19737	54228	52677	71952	24155	14004

Rys. 2. Zmiany liczebności mew srebrzystych *Larus argentatus* przebywających w styczniu na komunalnych wyspiskach śmieci w Łężycach (czarne słupki) i Szadółkach (szare słupki)

Fig. 2. Changes in numbers of Herring Gulls wintering in January at the refuse dumps in Łężyce (black bars) and Szadółki (grey bars)

niskich liczebnościach łyski *Fulica atra*. Gatunek ten pojawia się na Zatoce Gdańskiej najliczniej w okresie migracji jesiennej i niekiedy jego liczebność przekracza 30 tysięcy osobników. Na przestrzeni 30 lat badań obserwuje się jednak wyraźne wahania liczby łysiek, gdy po kilku latach wysokich liczebności następuje trwający przez kolejnych kilka lat okres, w którym liczba ptaków jesienią jest wyraźnie niższa (rys. 1). W dniu 17.11.2013 zaobserwowano 52 nury czarnoszyje *Gavia arctica* (tab. 1) przelatujące wzdłuż Wyspy Sobieszewskiej (obs. A. Janczyszyn). Dodatkowo temperatury w grudniu i w styczniu spowodowały, że na badanym terenie pozostały gatunki, które rzadko tutaj zimują: świstuny, cyraneczki i jedna krakwa *A. strepera* (tab. 1). W styczniu w ujściu przekopu Wisły zaobserwowano też jednego ostrzygojada *Haematopus ostralegus* (obs. C. Wójcik), a wzdłuż całego kontrolowanego odcinka wybrzeża przebywało 8 bielików. W lutym, po krótkotrwałym ochłodzeniu nastąpił wyraźny wzrost liczebności łabędzi niemych *Cygnus olor*, czerniec *Aythya fuligula* oraz świstunów (tab. 1). Mogło to się wiązać z wcześniejszym niż

Tabela 2. Liczebność poszczególnych gatunków mew stwierdzonych w styczniu 2014 nad Zatoką Gdańską i na trzech wyspiskach śmieci położonych w pobliżu wybrzeża

Table 2. Numbers of gull species in January 2014 on the Bay of Gdańsk and at three refuse dumps near the coast. (1) – species, (2) – Bay of Gdańsk, (3) – refuse dumps, (4) – total

Gatunek (1)	Zatoka Gdańska (2)	Składowiska śmieci (3)			Razem (4)
		Łężyce	Szadółki	Swarzewo	
<i>Larus argentatus</i> ¹	6690	1130	5300	89	13209
<i>Larus hyperboreus</i>	2				2
<i>Larus fuscus</i>	1		1		2
<i>Larus marinus</i>	197	1	35	1	234
<i>Larus canus</i>	1706		64		1770
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	3592		84		3676
Razem (4)	12188	1131	5484	90	18893

¹ Traktowano razem z *Larus cachinnans* – joint numbers of *L. argentatus* and *L. cachinnans*

zwykle rozpoczęciem wędrówki wiosennej lub z przeniesieniem się tutaj ptaków z zamarzających pod koniec stycznia zbiorników śródlądowych. Wiele gatunków blaszkodziobych reaguje bowiem na ochłodzenie przenosząc się na tereny w zachodniej i południowej Europie o dogodniejszych warunkach do przezimowania (Ridgill & Fox 1990).

Spośród mew, tak jak w poprzednich sezonach, najliczniejszym gatunkiem była mewa srebrzysta *Larus argentatus sensu lato*, która stanowiła 70% wszystkich ptaków z tej grupy zaobserwowanych w styczniu na wybrzeżu Zatoki Gdańskiej i na komunalnych wysypiskach śmieci (tab. 2). Od roku 2003 obserwuje się stopniowy spadek udziału tego gatunku na wysypiskach śmieci położonych nad Zatoką Gdańską (rys. 2), powodowany zmniejszeniem powierzchni kwater składowych i segregacją odpadów. W Łężycach modernizację zakładu utylizacyjnego zakończono w 2005 roku, co znajduje wyraźne odbicie w gwałtownym spadku liczby mew srebrzystych przebywających w tym miejscu (rys. 2). W Szadółkach prace modernizacyjne trwały znacznie dłużej i odbywały się etapami, ale i tutaj zaznacza się zmniejszenie się liczebności tego gatunku.

Na poszczególnych odcinkach ptaki liczyli: S. Bzoma, D. Górecki, S. Huzarski, D. Jakubas, A. Janczyszyn, P. Janowski, S. Kaszak, A. Kośmicki, E. Kurach, W. Meissner, P. Nagórski, A. Niemczyk, P. Rydzkowski, M. Ściborski, J. Typiak, C. Wójcik, M. Wybraniec, G. Zaniewicz. Wszystkim Im serdecznie dziękujemy. Praca Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING nr 153.

Summary: Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between September 2013 and April 2014. In autumn 2013 number of waterbirds was rather low except of the Wigeon *Anas penelope*. Abundance of the Coot *Fulica atra* was low for fourth consecutive season. Relatively high temperatures in December and January resulted with more numerous wintering of Wigeons and Teals *A. crecca*. In February, after period of cold weather, numbers of Mute Swans and Tufted Ducks and Wigeons increased considerably. The number of gulls gathering on the refuse dumps has decreased since 2003.

Literatura

- Meissner W., Koziróg L., Kisicka I. 2000. Zimowanie ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w sezonach 1997/1998 i 1998/1999. Not. Orn. 41: 92–97.
- Meissner W., Typiak J., Kurach E., Kośmicki A., Bzoma S. 2014. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie wrzesień 2012–kwiecień 2013. Orn. Pol. 55: 73–77.
- Ridgill S.C., Fox A.D. 1990. Cold weather movements of waterfowl in Western Europe. International Waterfowl Research Bureau special publication 13. IWRB, Slimbridge.

Włodzimierz Meissner

Pracownia Ekofizjologii Ptaków, Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców UG
Wita Stwosza 59, 80-308 Gdańsk
e-mail: w.meissner@ug.edu.pl

Mateusz Ściborski

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Jana Pawła II 23 B/2, 80-462 Gdańsk

Andrzej Kośmicki

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Kruczkowskiego 15 C/9, 80-288 Gdańsk

Cezary Wójcik

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Os. Ks. Szumana 11/27, 83-200 Starogard Gdański